

© NAKLADA SLAP

HRVATSKO
KATOLIČKO
SVEUČILIŠTE
ZAGREB
UNIVERSITAS
STUDIORUM
CATHOLICA
CROATICA
ZAGREBA

Izdavač

NAKLADA SLAP, Dr. Franje Tuđmana 33, 10 450 Jastrebarsko
www.nakladaslap.com

Direktor

Biserka Matešić

Biblioteka Biomedicina i zdravstvo

Urednik

prof. dr. sc. Dalibor Karlović

Lektor

Petra Trumbetić Prša

Recenzenti

prof. dr. sc. Goran Hauser, Medicinski fakultet, Sveučilište u Rijeci
prof. dr. sc. Diana Delić-Brkljačić, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
prof. dr. sc. Jasna Čerkez Habek, Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište

Vjekoslav Peitl, Ivo Darko Gabrić, Dalibor Karlović (urednici)

Propedeutika kliničke medicine

NAČELA ANAMNEZE I PREGLEDA BOLESNIKA

407 fotografija

330 ilustracija

27 videozapisa

© NAKLADA SLAP

NAKLADA SLAP

Ilustracije, likovno i grafičko oblikovanje Naklada Slap

Copyright © 2024. Naklada Slap. Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati ni prenositi ni u kakvom obliku niti ikakvim sredstvima, elektroničkim ili mehaničkim, fotokopiranjem, snimanjem ili umnožavanjem u bilo kojem informatičkom sustavu za pohranjivanje i korištenje bez prethodne suglasnosti vlasnika prava.

Važna napomena

Kao i sve znanosti i medicina se stalno razvija. Istraživanje i klinička iskustva proširuju naša znanja, osobito što se tiče zbrinjavanja i medikamentoznog liječenja. Ako se u ovom djelu spominje doziranje i primjena, čitatelj se može pouzdati u to da su autori i nakladnik posvetili veliku pažnju tome da ove upute odgovaraju znanstvenim stavovima u trenutku dovršavanja ovog djela. Nakladnik ne može jamčiti za navode o uputama za doziranje i oblike primjene. Svaki korisnik je dužan, brižnom provjerom tvorničkih uputa o primjenjivanom preparatu i, prema potrebi, u konzultaciji sa specijalistom, utvrditi odstupaju li tamo dane preporuke za doziranje ili navedene kontraindikacije od uputa u ovoj knjizi. Ovakva provjera je osobito važna kod pripravaka koji se ne upotrebljavaju često ili onih koji su novi na tržištu. Svako doziranje i primjena je na vlastitu odgovornost za korisnika. Autori i nakladnik mole korisnike da im dojave moguće netočnosti.

Prilagođena fotografija na naslovici, predlistu i zalistu te naslovnim stranicama za kategorizaciju poglavlja:

© istockphoto.com/vasaleks

© istockphoto.com/anilakkus

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001205568.

ISBN 978-953-191-991-3

Tisak: Grafički zavod Hrvatske, siječanj 2024.

Propedeutika kliničke medicine, načela anamneze i pregleda bolesnika

Urednici i autori

izv. prof. dr. sc. Vjekoslav Peitl, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za psihijatriju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Ivo Darko Gabrić, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za bolesti srca i krvnih žila, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

prof. dr. sc. Dalibor Karlović, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za psihijatriju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

Autori

doc. dr. sc. Slaven Babić, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za traumatologiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

Dejan Blažević, dr. med., asistent, Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za traumatologiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

dr. sc. Ivan Blažeković, dr. med., viši asistent, Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za onkologiju i nuklearnu medicinu, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

Karolina Bolanča-Čulo, dr. med., asistent, Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinički zavod za dijagnostičku i intervencijsku radiologiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Marijana Bosnar Puretić, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za neurologiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Iva Dediol, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za kožne i spolne bolesti, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Lidija Dežmalj Grbelja, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za neurologiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Karlo Golubić, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za bolesti srca i krvnih žila, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Tomislav Gregurić, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinički zavod za dijagnostičku i intervencijsku radiologiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Josipa Josipović, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za unutarnje bolesti, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

Krešimir Kordić, dr. med., asistent, Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za bolesti srca i krvnih žila, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Lavinia La Grasta Sabolić, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za pedijatriju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Valentina Lacmanović Lončar, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za očne bolesti, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Elvira Lazić Mosler, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Odjel za dermatologiju i venerologiju, Opća bolnica „Dr. Ivo Pedišić“ Sisak

doc. dr. sc. Petra Margetić, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinički zavod za dijagnostičku i intervencijsku radiologiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Domagoj Marijančević, mag. med. biochem., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinički zavod za kemiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

dr. sc. Filip Matovinović, dr. med., viši asistent, Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

dr. sc. Nives Pondelj, dr. med., Odjel za dermatologiju i venerologiju, Opća bolnica „Dr. Ivo Pedišić“ Sisak

Marin Radmilović, dr. med., asistent, Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za očne bolesti, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Darko Solter, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Hrvojka Soljačić Vraneš, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za ženske bolesti i porodništvo, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Ines Šiško Markoš, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za onkologiju i nuklearnu medicinu, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

izv. prof. dr. sc. Igor Tomašković, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za urologiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

dr. sc. Miroslav Tomić, dr. med., viši asistent, Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za urologiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Neven Tučkar, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za ženske bolesti i porodništvo, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Bernardica Valent Morić, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za pedijatriju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

izv. prof. dr. sc. Zoran Vatavuk, dr. med., Stomatološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Klinika za očne bolesti, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

izv. prof. dr. sc. Dinko Vidović, dr. med., Stomatološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Klinika za traumatologiju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. Ozren Vinter, dr. med., Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Klinika za bolesti srca i krvnih žila, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

izv. prof. dr. sc. Orjena Žaja, dr. med., Stomatološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Klinika za pedijatriju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice

© NAKLADA SLAP

Kratki sadržaj

Predgovor xv

I. UVOD U PROPEDEUTIKU

1. Načela kliničke stručnosti 3
2. Klinički intervju i uzimanje anamnestičkih podataka 11
3. Opći simptomi 34

II. OPĆA PROPEDEUTIKA

4. Pluća i prsni koš 43
5. Srce i krvne žile 58
6. Trbuh i probavni sustav 106
7. Bubrezi i gornji mokraćni sustav 137
8. Endokrini sustav 170

III. SPECIJALNA PROPEDEUTIKA

9. Reproductivni organi žene (ginekološka propedeutika) 195
10. Reproductivni organi muškarca i donji mokraćni sustav (urološka propedeutika) 214
11. Kostí, zglobovi i mišići (ortopedska propedeutika) 227
12. Glava i vrat (otorinolaringološka propedeutika) 261
13. Oči (oftalmološka propedeutika) 286
14. Živci (neurološka propedeutika) 313

15. Psihički status (psihijatrijska propedeutika) 351
16. Koža i adneksi (dermatovenerološka propedeutika) 398
17. Dijete i adolescent (pedijatrijska propedeutika) 423

IV. DODACI

18. Referentne vrijednosti medicinsko-biokemijskih pretraga 471
19. Nuklearna medicina – molekularno oslikavanje patofizioloških procesa na putu do dijagnoze 503
20. Algoritmi radioloških dijagnostičkih pretraga 509

Popis pokrata 517

Literatura 518

Kazalo pojmova 522

Dopuštenja slika i tablica 538

Sadržaj

Predgovor xv

I. UVOD U PROPEDEUTIKU

1. Načela kliničke stručnosti 3

Vjekoslav Peitl

Liječnik i liječnička djelatnost 3

Osnove kliničke stručnosti 3

Susret liječnika i pacijenta 3

Ciljevi susreta liječnika i pacijenta 4

Osnovna pravila komunikacije između
liječnika i pacijenta 5

Početak razgovora i uspostavljanje prvog
kontakta 9

2. Klinički intervju i uzimanje anamnestičkih podataka 11

Vjekoslav Peitl

Tehnika anamnestičkog intervjua 11

Verbalna komunikacija 12

Neverbalna komunikacija 14

Anamneza 15

Glavni simptom i aktualne tegobe koje su razlog
traženja liječničke pomoći 15

Sadašnja bolest (i prethodne bolesti povezane s
glavnim simptomom) 17

Dosadašnje bolesti i rezultati dosadašnjih pregleda i
pretraga 17

Terapijska anamneza (dosadašnje liječenje) 17

Dječje bolesti i bolesti u djetinjstvu 19

Obiteljska i rodbinska anamneza 19

Profesionalna anamneza 20

Psihosocijalna anamneza 21

Epidemiološka anamneza 22

Fiziološke funkcije 22

Navike i ovisnosti 23

Specifične okolnosti i situacije 23

Uzimanje anamneze u bolnici 23

Ponašanje tijekom vizite 23

Uzimanje anamneze u starije populacije 24

Prisutnost trećih osoba za vrijeme uzimanja
anamneze 24

Pacijent stranac 25

Pacijent s poremećajem govora, sluha ili vida 25

Ovisnost o alkoholu i druge ovisnosti 26

Zahtjevan i agresivan pacijent 29

Primjena mjera prisile 30

Tužan pacijent 31

Hipohondričan pacijent 32

Seksualnost 32

Propisivanje lijekova, informacije o uputama o lijeku
i nuspojavama 33

3. Opći simptomi 34

Krešimir Kordić

Definicija i klasifikacija 34

Umor i iscrpljenost 34

Poremećaji spavanja 35

Promjene tjelesne težine 35

Vrućica 36

Vrtoglavica i omaglica 37

Bol 37

Fizikalni pregled 38

Opće stanje bolesnika 39

II. OPĆA PROPEDEUTIKA

4. Pluća i prsni koš 43

Ozren Vinter

Podsjetnik na anatomiju i fiziologiju 43

Anamneza 45

Zaduha 45

Kašalj 45

Sputum (iskašljaj) 46

Hemoptiza 46

Bol u prsima 47

Sipnja (zviždanje) 47

Stridor 47

Ostali simptomi 48

Fizikalni pregled 48

Inspekcija 48

Palpacija 51

Perkusija 52

Auskultacija 53

5. Srce i krvne žile 58

Ivo Darko Gabrić, Karlo Golubić, Ozren Vinter

- Srce 58
 - Anatomija 58
- Najčešći simptomi srčanih bolesti 59
 - Bol u prsima 59
 - Dispneja 62
 - Palpitacije 63
 - Sinkopa i presinkopa 65
 - Edemi 66
 - Posebni aspekti kod uzimanja anamneze u srčanih bolesnika 66
- Puls 67
 - Frekvencije pulsa 67
 - Ritam pulsa 67
 - Jačina i karakter pulsa 69
- Mjerenje arterijskog tlaka 71
 - Arterijska hipertenzija 73
 - Hipotenzija 73
- Inspekcija 74
 - Opći znakovi 74
 - Inspekcija prekordija 74
- Palpacija srca 75
- Perkusija srca 77
- Auskultacija srca 77
 - Srčani tonovi 79
 - Prvi srčani ton 79
 - Drugi srčani ton 79
 - Treći srčani ton 80
 - Četvrti srčani ton 81
 - Drugi dodatni tonovi 81
 - Srčani šumovi 82
 - Sistolčki šumovi 83
 - Dijastolički šumovi 84
 - Kontinuirani sistoličko-dijastolički šum 85
- Procjenjivanje jugularnog venskog tlaka 92
 - Pregled jugularnih vena 92
 - Pomoć pri identificiranju jugularne vene 92
 - Značenje jugularnog tlaka i interpretacija pulzacija jugularne vene 93
- Periferne krvne žile 94
 - Poremećaji arterijske cirkulacije 94
 - Funkcijski testovi 97
 - Poremećaji venske cirkulacije 97
 - Edemi 101
 - Limfni čvorovi 103

6. Trbuh i probavni sustav 106

Josipa Josipović

- Anatomija 106
- Topografija 106
- Fizikalni pregled probavnog sustava 108
- Fizikalni pregled trbuha 109
 - Inspekcija trbuha 110
 - Auskultacija trbuha 110
 - Palpacija trbuha 113
 - Perkusija trbuha 117
- Pregled preponskih regija 120
 - Topografska anatomija 120
 - Tehnika pregleda preponskih regija 121
- Pregled anorektalnog područja 122
 - Inspekcija analne/preianalne regije 123
 - Palpacija anorektalne regije 123
- Anamneza vodećih simptoma u bolestima probavnog sustava 125
 - Bol 126
 - Mučnina i povraćanje 126
 - Podrigivanje, meteorizam i nadutost 126
 - Promjena crijevnih navika 130
 - Proljev 130
 - Konstipacija i inkontinencija stolice 132
 - Gastrointestinalno krvarenje 132
 - Žutica 133
 - Distenzija trbuha 134
 - Otekline/kvrge na trbuhu i u preponama 136
 - Gubitak apetita i mršavljenje 136

7. Bubrezi i gornji mokraćni sustav 137

Josipa Josipović

- Topografska i funkcionalna anatomija bubrega i kanalnog sustava 137
- Fizikalni pregled 139
 - Inspekcija 142
 - Palpacija i perkusija organa mokraćnog sustava 144
 - Auskultacija organa mokraćnog sustava 146
- Anamneza za bolesti mokraćnog sustava 146
- Patološki laboratorijski nalazi krvi 147
 - Promjena boje, izgleda i sastava urina 150
- Smetnje mokrenja i promjene volumena urina 157
- Slikovna dijagnostika mokraćnog sustava 157
- Bol u bolestima i poremećajima mokraćnog sustava 160
- Arterijska hipertenzija – novonastala ili pogoršanje postojeće 160
- Hipervolemija 164
- Akutno oštećenje bubrega 165
- Kronična bubrežna bolest 167

8. Endokrini sustav 170

Lavinia La Grasta Sabolić

Uvod 170

Endokrini sustav 170

Hipofiza 170

Štitna žlijezda 176

Paratiroidne žlijezde 179

Nadbubrežne žlijezde 181

Spolne žlijezde 183

Poremećaji metabolizma 184

Šećerna bolest (Diabetes mellitus) 184

Hiperlipidemije 187

Hiperuricemija 188

Porfirije 189

Bolesti nakupljanja 189

Wilsonova bolest 189

Hemokromatoza 190

Tjelesna visina i uhranjenost 190

III. SPECIJALNA PROPEDEUTIKA**9. Reproductivni organi žene (ginekološka propedeutika) 195**

Hrvojka Soljačić Vraneš, Neven Tučkar

Ginekološka propedeutika 195

Ženski spolni organi 195

Anamneza 195

Najčešći ginekološki problemi 197

Ginekološki pregled 199

Porodnička propedeutika 204

Anamneza 204

Najčešći simptomi u trudnoći 206

Kontrole u urednoj trudnoći 206

Pregledi u trudnoći 207

Prenatalna dijagnostika 211

Ultrazvučni pregledi u trudnoći 211

Pregled dojki 211

Anamneza 211

Najčešće bolesti vezane uz dojk 212

Pregled 212

Palpacija aksile 213

10. Reproductivni organi muškarca i donji mokraćni sustav (urološka propedeutika) 214

Igor Tomašković, Miroslav Tomić

Topografska anatomija 214

Anamneza 215

Bol 215

Hematurija 218

Simptomi povezani s mokrenjem 219

Poremećaji seksualne funkcije 219

Fizikalni pregled 220

Inspekcija 220

Palpacija 220

Perkusija/sukusija 221

Auskultacija 221

Pregled prostate 221

Pregled genitalija kod muškaraca 222

Urološki pregled kod žena 226

Laboratorijske pretrage 226

Test urina 226

11. Kost, zglobovi i mišići (ortopedska propedeutika) 227

Slaven Babić, Dejan Blažević, Dinko Vidović

Anamneza 227

Bol 227

Ukočenost 230

Otekline 231

Eritem i toplina 231

Slabost 231

Blokada pokreta i okidanje 231

Izvanzglobni simptomi 232

Dosadašnja anamneza 232

Povijest uzimanja lijekova 232

Obiteljska anamneza 232

Društvena, ekološka i radna anamneza 233

Fizikalni pregled 233

Opći principi 233

Gledajte – osjetite – pomaknite 233

Opći pregled 235

Koža, nokti i meka tkiva 235

Noduli 235

Oči 235

Osnovne značajke 235

Zglobovi: orijentacijski pregled 235

Hiperomobilnost 236

Detaljni pregled mišićno-koštanog sustava 236

- Hod 236
- Bol 237
- Strukturna promjena 237
- Slabost 237
- Povećani tonus 237

Kralježnica 237

- Definicije 238
- Vratna kralježnica 238
- Prsna kralježnica 239
- Slabinska kralježnica 240
- Specijalni testovi 241
- Sakroilijačni zglobovi 242

Gornji ekstremitet 243

- Šaka i ručni zglob 243
- Pregled ručnog zgloba i šake s ranom 246
- Lakat 246
- Rame 248

Donji ekstremitet 250

- Kuk 250
- Koljeno 253
- Gležanj i stopalo 257

Prijelomi, iščašenja i trauma 259

- Anamneza 259
- Fizikalni pregled 259

12. Glava i vrat**(otorinolaringološka propedeutika) 261**

Darko Solter, Filip Matovinović

Uho 261

- Anatomija i fiziologija 261
- Anamneza 262
- Ranije bolesti 265
- Osobna anamneza 265
- Obiteljska anamneza 265
- Socijalno-epidemiološki podaci 265
- Fizikalni pregled 265
- Ispitivanje sluha 267
- Ispitivanje ravnoteže 268
- Pretrage 269

Nos i paranazalni sinusi 270

- Anatomija i fiziologija 270
- Anamneza 270
- Ranije bolesti 273
- Osobna anamneza 273
- Obiteljska anamneza 273
- Socijalno-epidemiološki podaci 273
- Fizikalni pregled 273
- Pretrage 275

Usna šupljina, ždrijelo i grkljan 276

- Anatomija i fiziologija 276
- Anamneza 278
- Ranije bolesti 280
- Osobna anamneza 280
- Fizikalni pregled 280
- Pretrage 282

Vrat 282

- Anatomija i fiziologija 282
- Anamneza 283
- Fizikalni pregled 283
- Pretrage 284

13.**Oči****(oftalmološka propedeutika) 286**Zoran Vatavuk, Valentina Lacmanović Lončar,
Marin Radmilović**Anamneza 286****Instrumenti 286****Pregled 287**

- Vjeđe i položaj očne jabučice (bulbusa) 287
- Spojnica (konjunktiva) 290
- Suzni (lakrimalni) sustav 294
- Episklera, sklera i rožnica 295
- Prednja očna sobica 298
- Šarenica i zjenica 298
- Leća 301
- Palpacija oka 302
- Oftalmoskopija (fundoskopija) 303
- Funkcionalna ispitivanja 306

- 14. Živci (neurološka propedeutika) 313**
 Marijana Bosnar Puretić, Lidija Dežmalj Grbelja
- Funkcionalna neuroanatomija 314
 - Osnova građe i funkcije središnjeg i perifernog živčanog sustava 315
 - Anamneza u neuroloških bolesnika 319
 - Anamneza kod najčešćih neuroloških simptoma 320
 - Neurološki status 321
 - Psihički status 321
 - Govor 323
 - Gnostičke funkcije 324
 - Praksija 325
 - Vidno-prostorne vještine 325
 - Moždani živci 325
 - Zjenice 333
 - Motorički sustav 333
 - Refleksi 335
 - Koordinacija 336
 - Nistagmus 337
 - Osjetni sustav 337
 - Testovi izazivanja boli zbog nadražaja meninga ili istezanja živaca 341
 - Lhermitteov znak 342
 - Lasegueov znak 342
 - Valleixove točke 342
 - Vegetativni živčani sustav 342
 - Kliničke značajke oštećenja središnjeg živčanog sustava 343
 - Sindromi velikog mozga 343
 - Sindrom čeonog reznja 343
 - Sindrom sljepoočnog reznja 343
 - Sindrom tjemenog reznja 344
 - Sindrom zatiljnog reznja 344
 - Sindrom kapsule interne 344
 - Ekstrapiramidni sindromi 344
 - Talamički sindrom 344
 - Sindrom diencefalona 344
 - Sindromi moždanog debla 344
 - Sindromi malog mozga 345
 - Sindromi kralježnične moždine 345
 - Hemisekcijski sindrom (Brown-Séquardov sindrom) 346
 - Sindrom središnjeg oštećenja kralježnične moždine 346
 - Sindrom obostranog oštećenja anterolateralnog dijela kralježnične moždine 346
 - Sindrom obostranog oštećenja stražnjih kolumni 347
 - Sindrom epikonusa 347
 - Sindrom konusa 347
 - Sindrom kaude ekvine 347
 - Dodatci 348
 - Topografska oštećenja središnjeg živčanog sustava 348
 - Topografska oštećenja perifernog živčanog sustava 348
 - Najčešći tipovi poremećaja hoda 349
 - Nevoljni pokreti 350
- 15. Psihički status (psihijatrijska propedeutika) 351**
 Dalibor Karlović
- Psihijatrijski pregled i psihijatrijska povijest bolesti 351
 - Opće upute o vođenju psihijatrijskog pregleda 352
 - Podaci za povijest bolesti koje dobivamo u razgovoru s bolesnikom 353
 - Razgovor s nesuradljivim bolesnikom, bolesnikom poremećene svijesti i smanjenih mogućnosti kontakta 355
 - Uzimanje tjelesnog i neurološkog statusa u psihijatrijskoj ordinaciji 356
 - Psihički status ili psihički profil 356
 - Što je to psihički zdrava osoba (normalno, nenormalno, abnormalno, patološko) 356
 - Odrednice u označavanju psihički bolesnog čovjeka 358
 - Opća psihopatologija 359
 - Poremećaji svijesti 360
 - Kvantitativni poremećaji svijesti 360
 - Kvalitativni poremećaji svijesti 361
 - Poremećaji orijentacije 362
 - Poremećaji pažnje 363
 - Poremećaji psihomotorike 364
 - Poremećaji afektiviteta i čuvstava 369
 - Kvantitativni poremećaji afektiviteta 370
 - Kvalitativni poremećaji afektiviteta 371
 - Poremećaji mišljenja 373
 - Poremećaji mišljenja po obliku ili formalni poremećaji mišljenja 373
 - Sadržajni poremećaji mišljenja 374
 - Poremećaji opažanja 379
 - Kvantitativni poremećaji opažanja 380
 - Kvalitativni poremećaji opažanja 381
 - Specijalne kompleksne obmane opažanja 385
 - Poremećaji volje 385
 - Poremećaji pamćenja 386
 - Kvantitativni poremećaji pamćenja 388
 - Kvalitativni poremećaji pamćenja 389
 - Poremećaji inteligencije 391
 - Poremećaji nagona 393
 - Nagon za hranjenjem 394
 - Nagon za životom 395
 - Nagon za spavanjem 396
 - Nagon za održavanjem vrste 397

16. Koža i adneksi (dermatovenerološka propedeutika) 398

Elvira Lazić Mosler, Nives Pondeljak, Iva Dediol

Uvod 398

Struktura kože i njezine funkcije 399

Embrionalni razvoj 399

Epidermis 399

Dermis 399

Dermoepidermalna granica 400

Subkutis ili potkožje 400

Osjetni receptori u koži 400

Tvorbe pridružene koži 401

Žlijezde kože 401

Dlake 402

Vrste dlake 402

Boja dlake 403

Ciklus dlake 403

Nokti 404

Anamneza dermatološkog i venerološkog
bolesnika 407

Fizikalni status dermatološkog bolesnika 408

Boja kože i tipovi kože prema Fitzpatrickovoj
ljestvici 408

Distribucija eflorescencija na koži 408

Dijagnostika u dermatologiji i venerologiji 414

Patohistološka dijagnostika 414

Izravna imunofluorescencija (DIF,
prema engl. *direct immunofluorescence*) 415

Dermatoskopija 415

Alergološka testiranja 416

Dijaskopija 417

Struganje kože, kose ili noktiju 417

Pregled Woodovom lampom 417

Serološka dijagnostika 417

17. Dijete i adolescent (pedijatrijska propedeutika) 423

Bernardica Valent, Morić, Orjena Žaja

Anamneza u pedijatriji 423

Osobitosti pedijatrijske anamneze 424

Roditelj kao izvor informacija 425

Dijete kao izvor informacija 425

Dijete u poremećenoj obiteljskoj/martitalnoj
dinamici 425

Tehnike intervjua za anamnezu 426

Dijelovi pedijatrijske anamneze 428

Posebna anamneza – ciljana pitanja za česte
simptome u djetinjstvu 431

Klinički pregled u dječjoj dobi 438

Osobitosti pregleda djece 438

Redoslijed pregleda 439

Sistematski pregledi djece i mladih 440

Mjerenje tjelesne visine, tjelesne mase i opsega
glave 440

Podjela razvojne dobi 443

Pregled novorođenčeta 445

Pregled djeteta u prvih šest mjeseci života 447

Pregled djeteta u drugih šest mjeseci života 455

Razvoj zuba 456

Pregled malog djeteta (2-3 godine) 458

Najčešće tegobe zbog kojih roditelji dolaze na
pregled pedijatra 458

Pregled djece kasne predškolske i školske dobi (4-10
godina) 464

Problem zlostavljanja 464

Pregled djece u pubertetu i adolescenciji 464

IV. DODACI

18. Referentne vrijednosti medicinsko-biokemijskih pretraga 471

Domagoj Marijančević

Laboratorijska hematologija 472

Laboratorijska koagulacija 476

Klinička biokemija 477

Metaboliti i supstrati 477

Enzimi 479

Elektroliti 481

Elementi u tragovima 483

Proteini 484

Lipidi i lipoproteini 486

Acidobazična ravnoteža 487

Tumorski biljezi 488

Vitamini 488

Hormoni 489

Kvalitativna analiza mokraće 492

Kvantitativne pretrage u mokraći 494

Analiza stolice 495

Ostale tjelesne tekućine 495

Klinička imunologija 496

Analiza cerebrospinalne tekućine 497

Funkcionalni testovi 499

Toksikološke pretrage 500

Elementi u tragovima – potencijalno
toksični/toksični elementi 500

Praćenje koncentracije lijekova
tijekom terapije 501

19. Nuklearna medicina – molekularno oslikavanje patofizioloških procesa na putu do dijagnoze 503

Ines Šiško Markoš, Ivan Blažeković

20. Algoritmi radioloških dijagnostičkih pretraga 509

Petra Margetić, Tomislav Gregurić, Karolina Bolanča-Čulo

Algoritam pretraga u neuroradiologiji 509

Algoritam pretraga kardiovaskularnog sustava 510

Algoritam pretraga torakalnih organa 511

Algoritam pretraga gastrointestinalnog sustava 511

Algoritam pretraga urogenitalnog sustava 512

Algoritam pretraga koštano-zglobnog sustava 513

Algoritam pretraga u ginekološkoj radiologiji 514

Algoritam pretraga dojke 514

Algoritam pretrage kod intervencijske radiologije i neuroradiologije 515

Popis pokrata 517

Literatura 518

Kazalo pojmova 522

Dopuštenja slika i tablica 538

Predgovor

Najnoviji podaci govore o tome kako se količina medicinskog znanja udvostručila u samo 73 dana, za što je još 80-ih godina prošlog stoljeća trebalo sedam godina. Iako na prvi pogled nevjerojatan podatak, silno je ilustrativan za zadatak koji se nalazi pred svima u području medicinske edukacije, a to je, među ostalim, na razumljiv i jasan način prenijeti sveobuhvatnost materije koja je temelj edukacije iz nekog područja. Na primjeru knjige koja stoji ispred Vas, to je bilo potrebno učiniti iz aspekata niza specijalističkih područja koja obuhvaćaju gotovo cijelu kliničku medicinu. Nešto što se rijetko pokušava i što se još rjeđe ispostavi uspješnim, barem u Hrvatskoj, ali i izvan nje. Naravno da postoje slično koncipirana djela, dominantno iz anglosaksonskog kruga, no tu valja napomenuti kako je i njihova medicinska edukacija bitno drugačija, pa su i spomenuta djela refleksija te edukacije. S druge strane, medicinska edukacija u Hrvatskoj relativno je nedavno postala pitanje na koje se pokušava primjereno odgovoriti, pa tako i kroz modifikaciju kurikulumu medicinskog obrazovanja, odnosno nastavne literature. Usudio bih se reći kako spomenuti proces, iako pokrenut, napreduje izrazito sporo, pa čak i u jednoj znatnoj mjeri – deklarativno. Ipak, nije sve takve prirode te je ovdje potrebno izdvojiti jedan novi *momentum*, a to je najnoviji studij medicine u Hrvatskoj, onaj Medicinskog fakulteta Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Na stranu što je to najnoviji studij u državi, odnosno njegova novina nije ta koja je jedina bitna. Ono što ga izdvaja jesu kurikulum i njegova implementacija. Naime, to je jedini studij medicine u Hrvatskoj koji je prošao proces inicijalne akreditacije Agencije za znanost i visoko obrazovanje, što govori dosta samo po sebi, stoga neću duljiti s elaboriranjem toga. U pogledu samog kurikulumu, treba napomenuti kako upravo s njegovom interpretacijom povremeno imaju poteškoća i našiiskusni kolege, posebice jer na studij medicine i njezin kurikulum gledaju kao nešto što nije potrebno mijenjati, ili kao da je zapisano u kamenu, pa je stoga potrebno održati kontinuitet od vremena njihova studiranja do danas. I stoga, suočeni s novijim oblikom medicinske edukacije, na prvi pogled ne nalazimo predmete koje smo sami slušali i polagali na studiju medicine. Odnosno, na konkretnom slučaju prethodno izdvojenog studija i kurikulumu, pojedine su discipline funkcionalno povezane i ujedinjene, u svrhu redukcije repetitive i pružanja studentu sveobuhvatnijeg pregleda određene teme, od anatomije do biokemije ili

histologije. I tako od prve do posljednje godine studija. U suštini, studij i kurikulum ne predstavljaju potpuni redizajn studija medicine, već omogućuju pogled u tom smjeru i navode na razmišljanje o tome što sve u medicini može biti ne samo drugačije već i logičnije i učinkovitije. Tu valja istaknuti kako se pokazuje da i nije toliki izazov koncipirati novi kurikulum koliko ga je zahtjevno implementirati. Drugim riječima, na koji način u praksi oživjeti nove ideje unutar šireg okruženja koje je desetljećima građeno na temeljno drugačiji način. I u tom smislu, koliko je potrebno energije i volje svih uključenih nastavnika, koliko dogovora i koordinacije da bi jedna takva teoretska zamisao uopće mogla funkcionirati, a da bi se studentu pružila edukacija koju i očekuje od upisanog studija medicine. Na temeljima dosadašnjeg iskustva mogu zaključiti kako se radi o kontinuiranom procesu interdisciplinarnе suradnje u kojem aktivno sudjeluju svi uključeni nastavnici, što je i preduvjet, kako za iskorake u medicinskoj edukaciji, tako i za razvoj medicinske znanosti i znanstvenih istraživanja. I tako dolazimo do treće godine studija i kolegija Opća propedeutika i Specijalna propedeutika. Svim medicinarima itekako poznata propedeutika tako je dobila i prefikse „opća“ i „specijalna“, no što to uopće znači? Ukratko, opća propedeutika odnosi se na internistički dio tematike i u tom pogledu je bliska sličnim predmetima na drugim studijima medicine u Hrvatskoj i drugdje, dok je specijalna propedeutika u našoj državi u potpunosti novi kolegij i u svojoj biti – koncept. Obuhvaća niz specijalističkih područja, od kirurgije, ginekologije i porodništva, pedijatrije, urologije, ortopedije do otorinolaringologije, oftalmologije, neurologije, dermatovenerologije i psihijatrije. Drugim riječima, zastupljeni su i kirurški i internistički aspekti medicine u istom kolegiju, s jasnim fokusom na vještina uzimanja anamneze i kliničkog pregleda. Iz navedenog postaje vidljivo kako su oba kolegija koncipirana, pa tako i ova knjiga, na način da pruže sveobuhvatan pristup temelju liječničkog umijeća, a to uistinu anamneza i pregled jesu. Iako se to nekome može činiti kao slučajnost, uistinu nikoga ne bi trebalo začuditi kako su upravo Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice i njegovi kliničari prionuli ostvarivanju ovog zahtjevnog zadatka. Tu se ne radi o pretencioznoj tvrdnji, već o stručnoj, znanstvenoj i povijesno utemeljenoj činjenici. Naime, upravo je KBC Sestre milosrdnice kolijevka hrvatske kliničke medicine, sa sada već gotovo dvostoljetnim iskustvom i radom, odakle su se

brojni liječnici upućivali i odlazili na službu u druge bolnice, centre i medicinske te druge fakultete. Stoga nikako nije slučajno što su upravo kliničari KBC-a Sestre milosrdnice dali ponajveći doprinos u organizaciji oba zagrebačka medicinska fakulteta, i to od njihovih samih početaka. Bogato iskustvo i znanje kliničara ove bolnice omogućilo je i to da se u knjizi čiji predgovor upravo čitate na jednom mjestu mogu naći sadržaji koji su inače raspoređeni na desetak udžbenika, predstavljajući inovaciju i ispunjavajući do sada nezadovoljenu potrebu u pogledu medicinske edukacije u našoj domovini, a do čega ne bi došlo da nije bilo neizmjernog entuzijazma i predanog rada svih autora, kojeg god su specijalističkog usmjerenja. Taj je entuzijizam bio opipljiv od samih početaka razgovora i dogovora

oko organizacije samih kolegija i na koncu je bilo jednostavno kanalizirati ga u ovakav projekt koji se od klasične knjige odmiče i zahvaljujući svojim multimedijским sadržajima. Iako je napisano da je bilo jednostavno, svakako da je golema količina energije niza nastavnika i autora uložena u ovaj udžbenik. No, zanimljivo je osvrnuti se na činjenicu da ni u jednom trenutku nije na bilo koji način dovedena u pitanje suradnja između svih u knjizi obuhvaćenih specijalnosti, već su svima uključenima u prvom planu bili pacijent i student, dva ključna lika zbog kojih medicina i postoji kao struka i znanost. Na koncu, uistinu se nije teško okupiti oko takvih tema kao što su inovacija, kreacija, edukacija, posvećenost i zajedništvo, sve ono što i najbolje opisuje medicinu.

U ime urednika Vjekoslav Peitl
Zagreb, listopad 2023.

NAKLADA SLEPER

I. UVOD U PROPEDEUTIKU

1. Načela kliničke stručnosti 3
2. Klinički intervju i uzimanje anamnestičkih podataka 11
3. Opći simptomi 34

© NAKLADA SLAP

1 ●

Vjekoslav Peitl

Načela kliničke stručnosti

1.1.	Liječnik i liječnička djelatnost.....	3	1.2.3.	Osnovna pravila komunikacije između liječnika i pacijenta.....	5
1.2.	Osnove kliničke stručnosti	3	1.2.4.	Početak razgovora i uspostavljanje prvog kontakta.....	9
1.2.1.	Susret liječnika i pacijenta.....	3			
1.2.2.	Ciljevi susreta liječnika i pacijenta.....	4			

1.1. Liječnik i liječnička djelatnost

Prije ulaznja u detalje i postulate samog odnosa liječnika i pacijenta te iznošenja preporuka za učinkovito i detaljno uzimanje anamneze, potrebno je jasno definirati tko je to liječnik, posebice s pravnog aspekta (Zakon o liječništvu). Možda se nekome tako nešto čini suvišnim, a svakako se često uzima zdravo za gotovo, no **liječnik** je zdravstveni radnik sa završenim medicinskim fakultetom i stečenim nazivom doktor medicine. Liječnik je također temeljni i mjerodavni nositelj zdravstvene djelatnosti koju obavlja poštujući osobito sljedeća načela:

1. stalno održavanje i podizanje kvalitete liječničkih usluga u interesu zdravlja i društvenog blagostanja pučanstva,
2. održavanje i promicanje povjerenja između liječnika i pacijenata te članova njihovih obitelji,
3. poštivanje prava pacijenata,
4. neovisno i profesionalno djelovanje te očuvanje i promicanje slobode i ugleda liječničkog zvanja,
5. promicanje dostojanstvenog i odgovornog profesionalnog ponašanja poštivanjem u radu propisa, pravila struke te kodeksa medicinske etike i deontologije.

Tu valja spomenuti kako je svrha liječničke djelatnosti zaštita zdravlja pojedinca, obitelji i cjelokupnog pučanstva, te kako ona obuhvaća:

1. pregled kojim se utvrđuje postojanje ili nepostojanje tjelesnih, odnosno psihičkih bolesti, tjelesnih oštećenja ili anomalija,
2. procjenu tjelesnog i psihičkog stanja, bolesti i anomalija, pomoću medicinskih dijagnostičkih instrumenata, postupaka i sredstava,
3. liječenje i rehabilitaciju,

4. davanje pripravaka krvi i krvnih derivata,
5. sprječavanje bolesti, zdravstveni odgoj i savjetovanje,
6. brigu o reproduktivnom zdravlju te pomoć pri porođaju,
7. propisivanje lijekova, medicinskih proizvoda i pomagala,
8. uzimanje i presađivanje organa i tkiva,
9. mrtvozorništvo i obdukciju umrlih osoba,
10. izdavanje liječničkih uvjerenja, svjedodžbi, potvrda i mišljenja i
11. druge radnje sukladno općim i posebnim propisima.

U procesu donošenja odluka i izbora dijagnostike i odgovarajućeg liječenja liječnik je samostalan u postupanju sukladno znanstvenim spoznajama i stručno dokazanim metodama koje odgovaraju suvremenom standardu struke.

Na koncu, u obavljanju liječničke djelatnosti liječnik je dužan osobito poštovati načela obavljanja liječničke djelatnosti te se suzdržavati od svake aktivnosti koja nije spojiva s ugledom, dostojanstvom i neovisnošću liječničkog zvanja.

1.2. Osnove kliničke stručnosti

1.2.1. Susret liječnika i pacijenta

Susret pacijenta i liječnika tijekom pregleda zapravo je jedan poseban i jedinstven događaj: dva stranca koja se sastaju u povjerljivom razgovoru bez svjedoka. Jedan dijeli svoj "teret", odnosno tegobe i teškoće, te u vrlo kratkom razdoblju daje na uvid ono najskrivnije iz svojeg bića drugoj osobi, ono što često neće otkriti čak ni svojim najbližima. Druga je osoba, u sklopu svog posla, naviknuta slušati probleme te svim svojim prirodnim i naučenim sposobnostima po-